

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

ANO (LETO) XXI (15)
No. (Štev.) 23

Buenos Aires
7. junija 1962

Na dan narodnih žrtev

Dan drugega junija smo proglasili in sprejeli za dan spomina slovenskih narodnih žrtev. Ta dan se spominjamo in molimo za vse, ki so dali življenja za svoj narod in za svobodo, ki naj jo uživa pod Bogom, zlasti tistih, ki so jih pomorili naši narodni sovražniki med drugo svetovno vojno, ki so padli med komunistično revolucijo in potem kot žrtve nasilja kmunistične oblasti.

V najgloblji spoštovanju se jih spominjamo. Na ta dan se jim posebej zahvalimo za vzvišeni vzor skrajne žrtve in prosimo, da bi Bog, ki vodi in končno odreja usodo narodov, sprejel mučeništvo in kri, ki so jo prelili, kot zadostno ceno za veliko, lepo bodočnost svobodnega slovenskega naroda.

Obujamo slike tistih strašnih let sovražne okupacije in komunistične revolucije v Sloveniji ter sedanjo usodo našega ljudstva pod režimom skrajne in krute okrutne osebnosti in družbenih, zlasti verskih in političnih svoboščin, ki so po naravnem redu in poštenem človeškem pravu njegova nedotakljiva pravica.

Vemo, da so mučeniki dali življenje v nezlomljivi veri v zmago svojega naroda in te njegove pravice. V ognju te vere nas pretrese zavest, da ne smemo ničesar storiti, s čemer bi to vero oskrnili, da moramo živeti za njeno uresničenje.

Med raznimi skušnjavami in pastmi, ki nastajajo iz sedanjih nesrečnih razmer, je prišla letos vaba, ki naj po komunističnih namelih uniči politično emigracijo iz Jugoslavije, torej tudi našo slovensko.

Politični emigranti smo svobodni ljudje. Vsak bo tud: na takozvano amnestijo odgovoril kot svoboden človek. Nihče nikogar ne zadržuje. Vsak pa vda mora ostati predvsem pošten in značajan človek. Kot član narodnega občestva, ki je dalo za ohranitev svoje svobode toliko krvavih žrtev, mora odločiti tako, da ne bo skrnil spomina na tiste, ki jih nobena človeška amnestija ne doseže, pa je z njimi bil enega duha in ene volje. Zvest ostati idealom in žrtvam, ki jih je borba zanje zahtevala, bodi vsakomur prva skrb.

Šele potem, ko bo sigurno, da bi narodni mučenik odobril njegovo odločitev, se bo vsak vprašal ali veruje garancijam komunistov, ki so s prevaro pobili toliko naših bratov in sester, komunistom, ki sami trdijo, da nimajo ne vere v Boga, zato ne morale, ampak zaničujejo oboje kot abotnosti. Ker morale nimajo, se ne čutijo vezane na nikakovo dano besedo. Ali jim razumen človek more zaupati?

Politični emigranti ljubimo svojo domovino. V belečinah prenašamo izgnanstvo in si želimo domov. Vendar za nas šele v globoko podrejeni vrsti pridejo v počete vprašanja osebne ugodnosti in udobnosti: Ali bom v sedanjih razmerah v rojstni domovini res našel svoj dom, svojo pravico in mogoče živeti kot srečen in svoboden človek?

Vsak odloča sam na lastno odgovornost, saj vsak sam nosi vse posledice. Dan narodnih žrtev pa nas opominja, da smo svobodni Slovenci preko vseh preizkušenj dolžni vztrajati kot zvesti borci za svobodo svojega naroda.

Na spominski dan
Združenih ameriških držav,
dne 30. maja 1962

Dr. Miha Krek,
predsednik Narodnega odbora
za Slovenijo

Poslabšanje gospodarskega položaja v Sovjetiji

Gospodarski položaj v ZSSR se je v zadnjih mesecih tako poslabšal, da je moral Hruščev prejšnji teden objaviti zvišanje cen mesa, maslu in drugim življenjskim potrebščinam, „da bo država mogla izpolnjevati svoje izvozne obveznosti“. Cene je vlada z dekretom zvišala za 20 do 30 odstotkov.

Nekaj dni zatem je vlada objavila, da je bilo postavljenih pred sodišče in

Teroristi v Alžiru znova na delu

Pretekli četrtek se je v Alžiru prvič po dolgih letih zgodilo, da ni eksplodirala nobena bomba niti ne počil strel iz puške. Muslimani in Francozi so se mirno, brez skrbi, sprehajali po ulicah. Tajna teroristična organizacija je objavila začasno premirje, ker da je začela z muslimani tajna pogajanja za mirno rešitev spora.

OAS je ponudila muslimanom pogajanja za „so-bivanje“ med francoskim in muslimanskim prebivalstvom v Alžiru, po 1. juliju, ko bo De Gaulle izvedel tam plebiscit, ki ga bodo, kakor predvidevajo, muslimani izkoristili za izglasovanje popolne neodvisnosti od Francije.

OAS ponuja muslimanom prenehanje s terorjem in pobijanjem muslimanskega prebivalstva, francoski delavski sindikati v Alžiru pa predlagajo, da so pripravljene zaustaviti beg francoskega prebivalstva iz Alžira v Francijo. Preselitve večine francoskega prebivalstva iz Alžira bi težko prizadela alžirsko gospodarstvo.

Mir v Alžiru zaradi teh tajnih stikov med teroristi in muslimani je trajal še v ponedeljek. Tako začasni muslimanski upravni odbor Alžira, ki je bil sestavljen po podpisu premirja v Evianu med De Gaullem in alžirskimi

uporniki, kakor tudi alžirska uporniška vlada, trdita, da so alžirski muslimani dobili vsa zagotovila že s podpisom premirja v Evianu.

Alžirski Francozi in teroristi pa smatrajo, da jih evianska pogodba ne veže. Svojo bodočnost hočejo sedaj urediti z direktnimi pogajanjimi z muslimani, pred plebiscitom 1. julija. „Če odidemo iz Alžira, bo alžirsko gospodarstvo zgrmelo v prepad,“ trdijo alžirski Francozi. Večina strokovnjakov je istega mnenja. Toda, kakor se je doslej izkazalo v drugih afriških državah, ki so se borile za samostojnost in neodvisnost, se domače prebivalstvo takih groženj ni strašilo. Svoj cilj so hoteli doseči za vsako ceno.

Nekateri opazovalci menijo, da so se teroristi začeli pogajati z muslimani samo zato, da bi vzdržali moralo francoskega prebivalstva v Alžiru na višini in tako podaljšali svoj lastni obstoj še za nekaj tednov.

Muslimani so namreč že v raznih lemu francoskemu prebivalstvu v Alžiru, da jih morejo z enim samim strahovitim krvavim udarcem zdecimirati, zlasti po 1. juliju, ko si bodo s plebiscitom izglasovali neodvisnost.

V torek zjutraj so francoski teroristi obnovili svoje zločinsko početje.

Skupni interesi Anglije in Francije

Britanski predsednik MacMillan je preteklo soboto priletel v Pariz na dvo-dnevni povsot z De Gaullem. Ob tej priložnosti se je znova potrdilo medvojni francosko-angliško prijateljstvo med obema državnikoma.

V skupnem poročilu o razgovorih de Gaulle in MacMillan zatrjuje, da „skupni interesi“ vežejo Francijo in Anglijo v svetovnih in evropskih zadevah ter bo to dejstvo prevevalo nadalj-na pogajanja za vstop Anglije v Skupni evropski trg.

V razgovorih je MacMillanu uspelo, tako trdijo poročila, odstraniti pri De Gaulle ovire, ki jih je Francija delala za vključitev Anglije v evropsko gospodarsko skupnost.

Pogajanja za vstop v Skupni trg so se začela prve dni letošnjega leta v Bruslju ter je večino ovir hitreju napredku pogajanj postavljala Francija. To je bil sedaj prvi sestanek med De Gaullem in MacMillanom, odkar so se ta pogajanja začela v Bruslju.

Skupno poročilo o razgovorih med MacMillanom in de Gaullem v glavnem trdi tole:

„Po proučitvi svetovnih problemov oba državnika potrjujejo skupnost in-

teresov med Anglijo in Francijo. Pod tem vidikom bodo odtlej naprej tekla vsa pogajanja za vključitev Anglije v Skupni evropski trg, pogajanja, ki so se v začetku letošnjega leta začela v Bruslju.

Oba državnika tudi ugotavljata potrebo po evropski politični zvezi, ki bo imela svoje lastno znanje in obrambno politiko.

De Gaulle in MacMillan se nista detaknila vprašanja atomske oborožitve. Anglija uživa posebno prednost v tem oziru v svojih odnosih z ZDA. Francija v tej zadevi vodi svojo politiko, ne oziraje se ne na zahodnjake ne na sovjete.

De Gaulle in MacMillan sta razpravljala tudi o splošnem svetovnem položaju, o napetosti med Vzhodom in Zahodom, o položaju zahodnega Berlina in o ameriških previdnih poskusih za mirno rešitev berlinskega vprašanja.

Toda večina njenih razgovorov se je dotikala Evrope in ukrepov, s katerimi naj bi čim hitreje in čim uspešneje povežemo Evropo v trdno gospodarsko in politično skupnost ob enem s priključitvijo Anglije.

De Gaulle vztraja pri svoji politiki

Skupina alžirskih poslancev v pariškem parlamentu je prejšnji teden predložila v odobritev izglasovanje nezaupnice francoski vladi zaradi njene politike v Alžiru. Skupščina je predlog sprejela v debato ter določila minuli torek za dan glasovanja o nezaupnici. Skupina ok. 30 alžirskih poslancev, ki so predložili nezaupnico, bo izgubila svoje seđe v pariški skupščini, ko bo Alžir po 1. juliju postal neodvisen. Večina muslimanov bo namreč glasovala za neodvisnost Alžira.

De Gaulle bo imel v petek govor po radu francoskemu narodu. To je vlada objavila po triurni seji pod predsedstvom De Gaulle, na kateri so sklenili postaviti novo vojaško sodišče za

sojenje alžirskih teroristov. S tem novim vojaškim sodiščem je De Gaulle zmenjal prejšnje vojaško sodišče, ki je Salana rešilo smrti s svojo sodbo o dosmrtni ječi. De Gaulle je na seji objavil, da bo svojo alžirsko politiko izpeljal do konca, kakor si jo je zamislil, ne glede na poznejše posledice.

De Gaulle je imel svoj zadnji govor po radiju 6. aprila, dva dni prej, predno mu je Francija z referendumom potrdila zaupanje v njegovo alžirsko politiko.

Medtem je francoska policija polovila nekatere francoske teroriste, ki so pripravljali umor De Gaulle. Vse bo sodilo novo vojaško sodišče.

Hruščev je v isti savi zatrjeval, da bo v ZSSR kmalu obilje živil, da pa „mnogi“ sovražniki socializma želijo, da bi ZSSR znižala svoj vojaški proračun in tako ustvarjala pogoje, na katere naši sovražniki že dolgo čakajo. Toda to se ne bo nikdar zgodilo.

Prav tako je Hruščev Kubancem dejal, da imajo oni boljše priložnost prežveti prvo dobo po komunistični revoluciji, kakor jo je imela ZSSR. „Vi imate prijatelje, medtem ko jih mi, ko smo začeli našo revolucijo, nismo imeli. Toda, čakajo vas še velike težave.“ S temi besedami jim je Hruščev napovedal še težko bodočnost.

Brez sporamu v Ženevi

Razorožitvena konferenca v Ženevi se je sedaj prekinila za nekaj tednov, ker so bili „vsi navzoči mnenja, da bi bilo prav, da naj bi posamezne vlade doma pripravile nove predloge za nadaljna pogajanja.“

To je bil doslej na ženevski razorožitveni konferenci edini predlog, ki je bil sprejemljiv in odobren od ZSSR in ZDA. Poleg tega so se delegati doslej tudi spoznavali o besedilu uvoda v razorožitveno pogodbo.

Ameriški delegat Dean je pred razhodom konference izjavil, da z ZSSR ne bodo mogli nikdar priti do sporazuma, ker ta država poskuša z razorožitvijo oslabiti svobodni svet in razširiti svetovni komunizem.

ZDA pa nasprotno gleda na razorožitve „kot nekaj, kar bo okrepilo svobodni in miroljubni svet, medtem ko ZSSR upa z razorožitvijo pospešiti komunizem in takozvane osvobodilne vojne.“

Dean je razpravljal o poročilu o poteku razorožitvene konference, ki je

tokrat trajala enajst tednov. Ugotavljal je, da niso mogli priti do nobene-ga sporazuma.

Dejal je, da nesporazuma med Vzhodom in Zahodom „ni mogoče premostiti tako dolgo, dokler bo ZSSR zahtevala takojšnje in popolno uničenje naših vojaških ustanov, ki so življenjsko važne za izpolnjevanje ameriških obveznosti in obrambo svobodnega sveta.“

Dean je pri tem mislil na sovjetske zahteve po odstranitvi vseh ameriških vojaških oporšč v tujih državah in uničenju vseh sredstev za odmetavanje atomskih bomb, kakor so rakete, letala in podmornice, v prvih 15 mesecih razorožitvenega programa.

ZDA teh zahtev niso mogle sprejeti, ker bi oslabil ameriško atomsko premoč nad sovjeti in bi onemogočile sleherni vojaško sodelovanje v obrambi pred komunizmom med ZDA in njenimi zavezniki, ne da bi Zahod imel kakršno koli zagotovilo s sovjetske strani, da so tudi tam napravili isto.

I Z T E D N A V T E D E N

V sporu, ki ga ima Bolivija s Čilom zaradi odvajanja vode iz struge reke Lauca na čilski strani za pogon nove elektrarne, je bolivijska vlada zaprosila za posredovanje vlade Uruguaya, Brazila, Venezuele, Ekvadorja in Costa Rica.

Brazilski predsednik dr. Goulart je začel posredovanje s predstavnikih strank zaradi sestave nove vlade, ki naj bi izvedla nove volitve v Brazilju.

V Venezueli so levičarski elementi povzročili nov upor, ki je tokrat izbruhnil v pomorski bazi Puerto Cabello. Vedja upora je bil pomorski kapetan Manuel Ponte Rodriguez, ki se je uprl proti Betancourtovi vladi s kakimi 400 mornarji. V tem mestu je bila tudi jetnistična, v kateri je bilo zaprtih 80 komunističnih gverilcev. Te so uporniki izpustili na svobodo, da so se jim nato pridružili in sodelovali pri napadih na vladi zveste čete. Venezuelška vlada je objavila, da je upor zadušila in da je dobila v roke tudi vse organizatorje tega prevrata.

V Peruju se je orožniška patrolja spopadla s skupino komunističnih gverilcev-študentov v planini Cunimarea blizu mesta Queros. Gverilci so nekaj dni poprej izropali dve banki v mestu Jauja, napadli dve vojaški posadki in telefonsko centralo. V bojih je bilo več gverilcev ubitih, 11 so jih pa zajeli.

Biv. ameriški predsednik Eisenhower je na tiskovni konferenci hudo napadel sedanjega ameriškega predsednika Kennedyja zaradi njegove slabe politike. Zatrjeval je, da je nujno, da pridejo znova na oblast republikanci, da bodo popravili Kennedyjeve napake. Millan je bil na obisku v Parizu. S

Zahodnonemški kancler dr. Adenauer je na kongresu tam. krščansko demokratske stranke v govoru izjavil, da ga bodo morali njegovi nasprotniki kljub njegovim 86 letom še nekaj časa prenašati. S tem je povedal, da za nekaj časa še ne misli oditi v politični pokoj. Pred zapadnimi nemškimi volitvami je namreč strankinim funkcionarjem izjavil, da se bo umaknil s sedanjega kanclerskega položaja še pred prihodnjimi poslanskimi volitvami in prepustil vodstvo vlade mlajši moči. Njegovi najzgjji sodelavci sodijo, da bo dr. Adenauer to storil prihodnje leto. Pred kongresom nemške kršč. demokratske stranke je zagovarjal tako notranje, zlasti pa zunanjo politiko svoje vlade in zatrjeval, da se Zahodna Nemčija ne bo oddaljila od Združenih držav Amerike.

Iz polit. dogajanja v Argentini Vojska odklanja diktaturo

V zadnjem času so bili dostikrat dogodki tako zapleteni, da jih je bilo veliko, ki so mislili, da se bomo nekoga jutra znašli v popolni vojaški diktaturi. Gotovo je, da so skupine, ki bi to hotele, toda oborožene sile tega nočejo in so za ohranitev demokratskega režima v črži.

To je odločno poudaril državni tajnik za vojsko general Loza na proslavi 152. obletnice, odkar je prva argentinska vlada ustanovila 1., 2. in v. pehot-

Attilio Piccione je novi italijanski zunanji minister. Njegovo imenovanje na ta položaj je nov dokaz, da Italija odločno vztraja pri svoji dosedanji zunanji politiki tesnega sodelovanja z zahodnimi zavezniki.

V Izraelu so v noči od 31. maja na 1. junija obesili biv. visokega nacionalističnega funkcionarja Adolfa Eichmanna, ki so ga obtoževali, da je kriv smrti do 6 milijonov judov. Eichmannovo truplo so po usmrtni sežgali, pepel pa raztrosili v morje izven judovskih teritorialnih vod.

V Turčiji je prišlo do nove politične krize. Povzročila jo je to pot stranka pravice s svojo zahtevo po amnestiji za še zaprte pristaše in sodelavce biv. predsednika dr. Menderesa, ki je bil zaradi kršitve ustave obojen na smrt in obešen. Mandat za sestavo nove vlade je dobil znova predsednik turške ljudske stranke Ismet İnönü.

Irak je prekinil diplomatske stike z ZDA zaradi tega, ker je predsednik Kennedy sprejel poverilne listine poslanika države Kuwait. Kot znano je Kuwait najbogatejše petrolejsko področje na svetu ter si Irak lasti pravico do njega.

V Evropi sta se v zadnjem času zgodili dve veliki nesreči. V Italiji je v mestu Veghera blizu Genove zavozil tovorni brzovlak v zadnje vagonne potniškega vlaka. Pri železniški nesreči je bilo 62 mrtvih. Še več človeških žrtev je pa zahtevala letalska nesreča na pariškem letališču Orly, kjer je kmalu po odletu treščilo na tla veliko potniško letalo Boeing 707 ter po eksploziji benzijskih tankov zgorelo kot strašna plamenica. V letalski nesreči je izgubilo življenje 130 potnikov in članov posadke. Rešili so se samo trije člani posadke.

V Oslu na Norveškem je od 2. do 4. junija t. l. zasedanje Socialistične internacionale. Udeležujejo se ga predstavniki vseh evropskih in izvenevropskih socialističnih strank, ki so včlanjene v omenjeni internacionali. Napovedana je udeležba uglednih socialističnih osebnosti. Tako je iz Anglije prišel na zborovanje predsednik angl. laboristične stranke Hugh Gaitskell, iz Francije vođa francoskih socialistov Gui Mollet, iz Zahodne Nemčije tamošnji soc. prvak Erich Ollenhauer, iz Avstrije podpredsednik avstrijske vlade Bruno Pitterman in dr. Razpravljajo tudi o položaju in zadržanju socialističnih strank v sed. svetovnopolitičnem dogajanju.

ni polk. Proslava je bila dne 29. maja, t. j. na dan, ki je v Argentini posvečen vojski, na sedežu motoriziranega polka Patricios v Palermu v Buenos Airesu. Na slavnosti so bili predsednik republike dr. Guido, drž. tajnik za mornarico kontraadmiral Clement ter državni tajnik za letalstvo brig. Rojas, vsi člani vlade in druge visoke civilne ter vojaške osebnosti. Mašo na prostem je imel buenosaireski nadškof kardinal Caggiano, med njo je pa prepeval na-

SLOVENSKIM ŽRTVAM V SPOMIN

Letošnja spominska proslava za slovenske žrtve je bila v nedeljo, 3. junija, v dvorani salezijank, ulica Yapeyú 132, v Buenos Airesu. Priznalo jo je društvo Zedinjena Slovenija (Društvo Slovencev), izvedbo vseh točk pa so prevzeli člani Društva Slovenska vas v Lanusu in tam pevskega zbora.

Udeležba na proslavi je bila številna in sodijo, da je bilo navzočih nad tisoč rojakov.

Spominska proslava je obsegala dva dela: prireditev v dvorani in mašo za slovenske žrtve v zavodski kapeli.

ŽALNA PRIREDITEV V DVORANI

Začel jo je predsednik društva Zedinjena Slovenija prof. Lojze Horvat. Povedal je njen namen, nato pa dal takoj besedo dr. Tinetu Debeljaku, ki je imel letos

spominski govor.

Rojake je v uvodu svojih izvajanj opozoril na njihovo dolžnost, da se vsako leto javno spominjajo slovenskih vojnih žrtev in žrtev komunističnega nasilja, kajti „domovina nam ni samo hiša rojstva, temveč tudi hiša smrti, v katero se ne vračamo, pred katero pa sklepamo dlani v molitvah za naše mrtve, ki so živi del nas samih“. Oni so nam lahko „opomin, zgled, pobuda, pa tudi živa vest za naša dejanja v tujini“.

Po omambi Spenglerjevih napovedi o propadu Zapada, o rojstvu nemškega Cezarja, o navalu mlajših barbarskih sil z Vzhoda, o reševanju sporov z orožjem, je prikazal stanje po I. svetovni vojni. Zmagala je sicer demokracija, toda njene versailleske mirovne pogodbe so v sebi že nosile kal novih spopadov. Druga silnica je prihod komunizma na oblast v Rusiji in njegova napoved svetovne revolucije za diktaturo proletariata, tretja silnica sta pa fašizem in nacizem. Fašizem s svojo namero po obnovi rimskega imperija, nacizem na svojo teorijo o življenjskem prostoru. Tako komunizem, kakor fašizem in nacizem so se izživljali v napadih na demokracijo in zatiranju človeškega dostojanstva in celih narodov. Nasproti tem krivicam v svetu je prišla leta 1937 papeževa enciklika o ljubeznih med ljudmi in narodi ter zahteva po socialni pravičnosti.

V nadaljnjih odstavkih svojih izvajanj je govornik zgoščeno prikazal protinarodno delovanje slovenskih in ostalih jug. komunistov, ko so slovenski narod pahnili v nesrečo s svojo revolucijo, ki jo je napovedal Stalin že leta 1925, za koristi Sovjetije. Prikazal je njihovo zavezništvo in sodelovanje s fašisti in nacisti in vsemi ostalimi sovražniki držav tako pred vojno, kakor tudi med njo in opozoril na tedanje naivnost zahodnih zaveznikov. Slepo so podpirali komuniste, ki so ob nacističnem in fašističnem napadu na Jugoslavijo svoje sovražstvo do zahodnih demokratov izpričali že s svojo protimperalistično fronto, ki so jo ustanovili, katero so pezneje seveda preimenovali v Osvobodno fronto, protikomuniste pa smatrali za sodelavce nacistov.

Ko je razvijal svoje misli oslovenski

tragediji med vojno in pozneje po njej na Vetrinjskem polju, je svoja izvajanja zaključil z ugotovitvijo, da smo v tem času dobili svoje mučenike, s svetovno političnega vidika pa je sedaj jasno, da so Slovenci že tedaj stali na predstraži „komunističnega vdora v Evropo in v svet pred nevarnostjo slobodnega sveta, ki danes zajema že ves zemeljski globus. Komunizem je globalni problem in mi smo bili ene prvih žrtev zapadne evropske kratkovidnosti in lahkovernosti. Bil smo dalekovidnejši od njih“.

Dr. Tine Debeljak je nato še prebral pismo pok. škofa dr. Rožmana, ki ga je napisal v ZDA tedaj, ko je bil v Celovcu še v nevarnosti, da ga bodo Angleži vrnili Titu in je v njem zapisal tele preroške besede:

„Jaz osebno sem globoko prepričan, da bo čas koncem koncev pokazal, da smo pravilno ocenjevali položaj. Tudi britanski in ameriški narodi bodo stali pred to izbiro. Tudi pri nas smo imeli dva svetova: tudi oni bodo morali izbirati med njima: ali tega ali onega. Če danes oklevajo reševati Balkan pred komunizmom, se bodo morali pozneje pogledati s komunizmom na manjšo razdaljo. In s komunizmom, ki bo tedaj mnogo močnejši.“

Z vzklikom slava in čast vsem slovenskim junakom, ki spe v znanih in neznanih grobovih po Sloveniji: kot žrtve nasilnega in zločinskega komunizma, je dr. Debeljak zaključil spominski govor.

„Junaška pesem mladcev pred budočo se zoro“

je mogočna pesnjev — sinfonija pesnika Jeremija Kačina, napisana v poveljanje slovenskih protikomunističnih borcev in vseh ostalih slovenskih žrtev. Objavljena je bila v Zborniku-Koledarju Svobodne Slovenije za leto 1951.

Recitacija te prelepe spominske pesnitve je bila druga točka spominske proslave. Izvajali so jo člani Društva Slovenska vas v Lanusu pod vodstvom režiserja g. Ludvika Štancerja.

Postavni lanuški fantje so jo podali z vsem občutjem in pieteto do slovenskih žrtev na odru, ki je bil v ta namen preprosto, a učinkovito urejen. V ozadju je visela velika argentinska zastava, spredaj je bil grob in na desni strani je bila na črnem ozadju pr peta slovenska narodna zastava, spredaj na levi strani je pa stal slovenski mladec s slovenskim praporom.

Podajanje recitacije je bilo ob zvočni spremljavi, ki je pa bila na nekaterih mestih premočna. Tako režiserju kakor lanuškim mladcem je samo čestitati, da so na tako lep način pripravili počastitev slovenskih žrtev. Temeljita izvedba je zgornjo pričala o ljubezni, pa tudi o trudu in naporih, ki jih je vložila slovenska mladina iz Lanusa v izvedbo svojega programa.

Pesem v spomin slovenskim žrtvam

S pesmijo so šli slovenski fantje v boj za domovino in proti največjemu

sovražniku slovenskega naroda in kršč. civilizacije ter svobode in demokracije, sploh — proti komunizmu. Vesela pesem je bila to tedaj, pesem bojna, ki je vžigala in dvigala pogum. Sedaj so mrtvi ti naši stražarji domovine in v njihov spomin so pevci slovenskega moškega zbora iz Slovenske vasi v Lanusu pod vodstvom pevovodje Mirka Špacapana zapeli tri pesmi tako doživeto, da je bilo čutili, da jim prihaja res iz srca. Po dvorani so se najprej oglasili turobni akordi pesmi „Mi v grobu smo“, nato pa prelepe slovenske žalostinke „Gozdč je že zelen“. Ko so po tej pesmi lanuški pevci začeli tretjo pesem „Oče, mati“ jo je namah povzela vsa dvorana in jo stoji zapela tako, da je po njej kar odmevala. S to pesmijo je pa bila tudi lepa, na zunan sicer preprosta, toda globoko občutena in skrbno pripravljena spominska proslava za slovenske žrtve zaključena, za kar gre iskrena zahvala in priznanje Slovencev v Slovenski vasi v Lanusu, tako mladini, kakor pevcem, zlasti pa režiserju Ludviku Štancerju in pevovodji Mirku Špacapanu.

MAŠA ZA SLOVENSKE ŽRTVE

Po spominski prireditvi v dvorani je bila za slovenske žrtve slovenska maša v zavodski kapeli. Imel jo je g. direktor Anton Orehar, med njo je pa ubrano prepeval Slovenski pevski zbor Gallus pod vodstvom pevovodje dr. Julija Savellija.

Po evangeliju je imel g. direktor Orehar lepo zasnovan govor ob misli na slovenske žrtve.

Ne ustrašimo se posledice odločitve bi ga lahko nazvali. V njem je med drugim razvijal naslednje misli: V življenju posameznika in naroda so trenutni odločitve in refleksije — popremisleka. Časovno v slov. narodu moremo postaviti leto 1945 in po 1947 do danes. Prilika za refleksijo je današnji dan, ko še vedno presumeni stojimo pred tisoči grobov, ječ ter zapuščenih domov. Ta trenutek je posebno primeren, da uredimo svoje mnenje o svoji odločitvi. To mnenje morda ni več tako enodušno, kakor je bilo leta 1945. Nekateri so trdili, takih misli, kot so bili 5. maja 1945 in naprej. Drugi dvomijo in iščejo krivce, tretji se kesajo in obtožujejo, ker so po svojem mnenju že našli krivce svoje odločitve, po njih mnenju nesreče. Prvim pohvala, tretjim sramota, drugim pa Jezusove besede: „Nihče, kdor polči roko na plug in se nazaj ozira, ni pripraven za božje kraljestvo.“

Glede našega mišljenja je navajal, da smo leta 1945, ko smo stopili v tujino začeli ideološko emigracijo, naj bo versko ali politično. Takrat se je začelo trpljenje, neprestano požrtvovanje, ki še dolgo ne bo končano, če sploh kdaj bo. Na nas ni, da tarnamo, ampak da zvesto izpolnimo nalogo, ki iz te emigracije izhaja. V primeri z ideološko emigracijo je neprimerno lažja gospodarska, ki človeka končno oskrbi s tem, česar je doma potreboval; živiti blagostanje. V politično-verski, ideološki emigraciji pa zmoti živ naprej, gre za nami, nas pridobiva, plaši in va-

bi, da bi se skesali in jo priznali. In to se danes z nami dogaja. Nekaj že od početkov, kasneje več, zadnje čase v stopnjevanju obliki.

Glede naše naloge je pa poudarjal: Priznati to, kar smo in se truditi, da v tem poznanju ostanemo. Če iščemo krivde in krivca, zakaj smo mi danes tu, moramo pošteno odgovoriti: Krivci smo mi sami, krivda je naše mišljenje leta 1945. In ta krivda je sveta, ker je tudi mišljenje sveto, saj je slonelo na božji resnici in posebnem nauku Cerkev, katerega še nihče do danes n spreminil in v nauku popustil. S svojim trudom moramo resnico gojiti in utrjevati. Brezboštvo doma je danes tako in morda še bolj zapeljivo, kakor je bilo tisto leto. Takrat je drhtelo v sovrastvu in se kopal v krvi, danes pa govori o ljubezni ter prikazuje lepoto življenja v domovini.

Že sami, ki hočemo ostati stanoviti, smo se nabrai komodnosti, ki je za naš položaj že zmotna, naučili smo se indiferentnosti, kar je sramota in odpad. Karkoli pride tega nad nas, se moramo očistiti, da bomo prav mislili in prav živeli.

Resnico pa moramo braniti, celo pred brati. Pa ne samo pred tistimi, ki nas takrat niso razumeli, temveč morda pred nekaterimi svojimi sopotniki, ki so se spustili mimo prave poti.

Vzeti moramo nase dolžnost, da počemo mlade, da bodo vedeli, zakaj ste vi odšli in zakaj oni ne morejo domov ter se vtopiti v to mišljenje, ki ga poslušajo, čeprav je bolj javljivo.

Tisti, ki toži in gleda v žalosti svojo pot in trpljenje, naj ve, da v zdravno skupino ne spada in da, v takem razpoloženju ne bo dobrega ustvaril ne sebi, ne družini, še manj skupnosti. Komur je žal, da je šel, naj ve, da je škoda vsake besede ki jo je slišal, vsake besede, ki jo je g

ke žrtve, ki jo je kdor koli zanj prenesel. Še zavezniške podpore, čeprav je bila poniževalna.

Tistim, ki bi dobili skušnjavo, da na račun naših svetih dogodkov hočejo sebi pripravljati in urejati svojo osebno bodočnost, rečemo: Ne trgajte narodnega telesa, da si iz njegovih koscev pripravite svoje kosilo.

Apostolom amnestije pa rečemo: Če hočete verovati sami, je vaša osebna zadeva, pustite pa na miru ljudi, ki bodo po prestani prevari postali naši oskrbovanci. — Ugodnosti, o katerih govorite, so to, kar je težko bolnemu mamilo: ne da bolezen ozdravi, ampak usnava. Dosežejo, da bolnik ne čuti bolezn, ta pa ne gre v ozdravljenje, ampak v smrt. Tako vse to govorjenje ne rešuje prav nič naših težav, temveč nas le zavaja in kvari, če mi sami hočemo.

Naša ozdravitev: verska resnost, skrb za narodno zavešt ter skupnostni duh.

Ko molimo za žrtve, ne pozabimo nase, da njih žrtve ne bodo zastoj.

Po maši je g. direktor Orehar ob asistenci gg. Gregorija Malija, Stanka Škrbete, Jožeta Juraka, Jožeta Guština in bogoslovcev izmolil za slovenske žrtve še molitve Rešji me.

S tem je bila letošnja spominska proslava za slovenske žrtve v Buenos Airesu zaključena.

ARGENTINA

božne pesmi zbor podtastnikov in vajakov.

Po cerkvenem opravilu je imel drž. tajnik za vojsko general Loza govor, v katerem je omenil tudi nalogo oboroženih sil v sedanjem času, to je v sedanji politični in gospodarski krizi v Argentini. Med drugim je poudaril: „Ta vojska, ki je nastala v iskanju svobode, ne bo nikdar služila za njeno uničenje. Ta vojska, katere vojaki so krstjani, tudi ne bo nikdar dopustila, da bi jo tuje ideologije mogle razkrajati.“ Na drugem mestu je pa dejal: „V mednarodnem pogledu naglašam, da si sedanja vlada, vsa prežeta z duhovno osvobodilno revolucije in ki jo odločno podpirajo oborožene sile, na vso moč prizadeva, da bi v čim krajšem času mogla doseči, da bi se Argentinci znašli na poti demokracije in zakona. Tisti, ki mislijo, da imajo močje oboroženih sil namen vklentiti domovino v zverge diktature, niso samo v strahotni meri, ampak tudi razodevajo, da čisto nič ne poznajo neomadeževanega zadržanja argentinskih vajakov proti totalitarističnemu napredovanju kakršne koli vrste. Narod naj ne bo nikar v skrbeh v teh trenutkih, ko izgleda, da nekatere skupine pritiskajo na oborožene sile, naj bi segle po skrajnem sredstvu, kajti oborožene sile dajejo resničen zgled trdovratnega vztrajanja pri tradicijah, ki so razlog za njihov obstoj. Narod naj ve, da možje, ki so odgovorni za sedanje vodstvo vojske, izpovedujejo globoko demokratsko prepričanje, tisti pa, ki bi nas radi pahnili v diktaturo, naj vedo, da svojega namena ne bodo dosegli.“

Politična razgibanost

Politično življenje v Argentini je še kar naprej živahno. Vlada postavlja po provincah nove komisarje, ki zamenjuje doseadanje, ki so bili vsi krajevni vojaški poveljniki. Med novimi komisarji v provincah so civilne in vojaške osebnosti; v glavnem take, ki politično niso eksponirane. Rezen tega vlada preučuje načrte za novi statut o političnih strankah, po katerem se bo moralo potem urediti politično življenje v Argentini zlasti pa ukrepe za zboljšanje gospodarskega položaja v državi.

Od važnejših vladnih odločitev v zadnjem času je omeniti njene odpoved trgovinske pogodbe s Sovjetsko zvezo in navodila, ki jih je izdalo zunanje ministrstvo vsem argentinskim konzulatom v državah s komunističnimi režimi, da morajo biti silno previdni pri izdajanju viz osebam v dotičnih državah, ki žele potovati v Argentino, da ne bi prišel v Argentino kdo, ki bi lahko bil nevaren za javni red in mir ter bi v državi širil komunistično propagando.

Izgleda, da je politična napetost začela počasi popuščati. To je sklepati tudi iz sporočila predsedstva vlade, da so odslej vnaprej dovoljeni obiski pri odstavljem predsedniku dr. Frondiziju na otoku Martín García njegovim političnim pristašem, osebnim prijateljem in znanecem ter bivšim njegovim sodelavcem v vladi in državni upravi. Obiski so dovoljeni za tri ure vsak torek in soboto po štirih osebam.

I. svetovni kongres kršč. demokratske mladine

V mestu Caracas v Venezueli je od 7. do 16. maja zasedal Prvi svetovni kongres Zveze mladinskih krščanskih demokratov, na katerega je poslalo delegate ali opazovalce 42 držav. Na tem kongresu je bila zastopana tudi slovenska krščanska demokracija. Predstavljal sta jo Vital Ašič in Tine Debeljak ml. iz Buenos Airesa.

Malo zgodovine

Leta 1948 je bila v Parizu ustanovljena Mednarodna zveza demokratske mladine kot mladinska sekcija Nouvelles Equipes Internationales (t. j. evropske zveze kršč. dem. strank). Ta mladinska sekcija se je leta 1951 osamosvojila. Njena dejavnost je bila osredotočena le na evropski kontinent. Nadaljnji hitri razvoj krščanske demokracije v Latinski Ameriki je pripeljal l. 1959 do druge avtonomne veje tega gibanja na tem kontinentu (Juventud Democrata Cristiana de América — JUDCA).

Cilji kongresa

Glavni cilj kongresa v Caracasu je bil ustrnovitev svetovne zveze vseh mladinskih organizacij krščanske demokracije, da se tako vzporedno delo evropske in latinskoameriške sekcije in še morebitne afriške, ki se že pripravljajo. Na tem kongresu so bili namreč

opazovali Ugande, Tanganjike, Etiopije, Visoke Volte, Madagaskarja in Togo.

Kongres je poleg tega pripravil načrt za skupno sodelovanje ter s političnimi deklaracijami izrazil skupno stališče kršč. dem. mladine do najrazličnejših problemov sedanje dobe.

Potek kongresa

Kongres se je pričel 7. maja s prihodom delegatov iz raznih delov sveta ter s pripravljanimi sejami Glavnega odbora ter kontinentalnih sekcij. Naslednjega dne je bila slovesna otvoritev kongresa v Mestnem gledališču, katere se je udeležil poleg predsednika venezuelske kršč. dem. stranke COPEI dr. Pedra del Corral, njenega generalnega tajnika dr. Rafaela Caldera tudi sam predsednik republike dr. Romulo Betancourt, ki je tudi pozdravil vse navzoče ter pohvalil delovanje kršč. demokratske stranke v dobitih ljudstva. Na otvoritvi je bila zbrana številna venezuelska mladina ter je do zadnjega kletiča napolnila dvorano in z velikim navdušenjem pozdravljala vsakega govornika. Brzjavne pozdrave so kongresu poslali poleg drugih tudi predsedniki vlad Zah. Nemčije dr. Adenauer, Avstrije, dr. Gorbach, Belgije dr. Lefevre, Luxemburga dr. Werner, tajnik italijanske demokratske stran-

ke Aldo Moro, bivši predsednik francoske vlade Pierre Pflimlin, pa tudi predsednik Krščansko demokratske zveze za Srednjo Evropo, katere članica je tudi SLS, dr. Barankovic ter predsednik njenega izvršnega odbora Adolf Prochazka.

Dejansko delo kongresa se je začelo s političnimi poročili iz Evrope, Afrike ter Amerike, ki so jih podali za Afriko B. B. Akakpo, predsednik mladinskih združenj v Togo, za Ameriko Hilarijon Cardozo, predsednik venezuelske krščansko demokratske mladine ter za Evropo J. C. Pivert, bivši predsednik francoske mladinske delegacije v N. E. I.

Pozneje je bila tudi razprava o temi „Krščansko demokratske ideje o socialnem ter ekonomskem razvoju“ pri kateri so sodelovali tudi nekateri ministri COPEI ter zlasti njen generalni tajnik dr. Caldera.

Poznejše delo se je razdelilo na komisije, in sicer politično, za ustanovno listino, pravila ter delovanje, pri katerih sta uspešno sodelovala tudi delegata mladinske sekcije Slovenske ljudske stranke Ašič ter Debeljak. Zlasti sta se udeleževala dela v politični komisiji. Njena naloga je bila tudi priprava resolucije, ki naj pokaže odnos kršč. demokratske mladine do nekaterih problemov sedanje dobe. Tako sta aktivno sodelovala skupaj z drugimi delegati iz teh dežel: Madžari, Poljaki, Čehoslovaki in Litvanci pri izdelavi resolucije o obsodbi komunističnih režimov v Srednji Evropi. V tej deklaraciji

kongres zahteva v teh deželah vzpostavitev človeških pravic, umaknitev sovjetskih čet, svobodne volitve pod mednarodno kontrolo ter vzpostavitev verske svobode. To deklaracijo je takoj po sprejetju objavil največji caracaški dnevnik „El Universal“ na prvi strani, kar priča, da se v Venezueli zavedajo nevarnosti komunizma ter nas razumejo.

V drugih deklaracijah je kongres zavrgel kapitalistični ter komunistični gospodarski ter socialni sistem ter poudaril, da je krščanska demokracija edina svetovna sila, ki lahko zagotovi vsem svobodo ter socialno pravico, ter vzpostavi resnični mir na svetu. Zato se je kongres tudi izjavil proti diktaturam v Španiji, na Portugalskem ter v Paragvaju, posebej pa še proti Madžarski ter Kubi.

Ustanovna listina

V svoji ustanovni listini, ki zajema ves politični ter ideološki program demokratske mladine, kongres v prvi vrsti poudarja vrednost človeške osebe, družino postavlja za osnovno celico družbe, v širši obliki pa se odločno postavlja na stališče demokracije, zavrača kapitalizem ter marksizem, zagovarja svobodo ter socialno pravičnost. V mednarodnih odnosih zavrača vojsko ter zahteva kontrolirano mednarodno razorožitev, odpravo kolonializma, pomoč manjšim razvitim državam ter podpira naddržavno združevanje v višje enote.

Poleg tega je še kongres sklenil, da se naj v bodoče poveča mednarodno so-

delovanje mladine med kontinenti, mladinskih strank s starejšimi itd.

Izvršni odbor

Kot zadnja točka kongresa so bile volitve. Izvoljen je bil za predsednika Unije venezuelski delegat Hilarijon Cardozo, podpredsednik pa sedanji predsednik evropske sekcije Italijan Angelo Bernassola, generalni tajnik pa Poljak S. M. Gebhardt.

S sprejetjem pravil je bilo delo kongresa končano. Izvenkongresni program je še obsegal predavanje dr. Caldera o zgodovini Venezuele in COPEI ter sprejem in kosilo pri predsedniku republike dr. Romulu Betancourtu.

Zaključil pa se je kongres spet z veličastnim manifestativnim zborom v Mestnem gledališču, na katerem je zopet govoril dr. Caldera, ki je zelo jasno nastopil proti komunizmu ter zagotovil države, ki trpe pod njim, da se jih Venezuela spominja ter razuma. Poleg drugih je govoril tudi novoizvoljeni predsednik Mednarodne zveze krščansko demokratske mladine Venezolanec Hilarijon Cardozo, ki je zahteval, da se socialne zahteve Kristusove uresničijo na vsem svetu.

Delegatov SLS

Poleg uspešnega sodelovanja na kongresu sta delegata mladinske organizacije SLS izdala posebno spomenico za vse delegate ter za tisk, v kateri sta prikazala zgodovino ter delovanje SLS, njeno delovanje v emigraciji ter med mladino. V njej sta opozorila vso mlado-

Novice iz Slovenije

V Ljubljani je bila v prostorih Slovenskega šolskega muzeja razstava slovenskih abecednikov. Njen namen je bil prikazati razvoj pouka slovenskega jezika od prvega Trubarjevega abecednika do najnovejših slovenskih čitank. Zanimivost razstave so bili tudi redki primeri ohranjenih leposlovnih zvezkov šolarjev. Najstarejši tak zvezek je bil iz leta 1795.

Letošnji ljubljanski festival bo od 1. do 8. julija. Pred nekaj meseci se je po Ljubljani govorilo, da merodajni činitelji mislijo to osrednjo poletno slovensko kulturno pridobitev, ki je postala znana tudi izven mej domovine, opustiti. Pa je tako završalo v javnosti, da so to namero morali opustiti, ter so se izgovarjali, da mislijo izvesti „samo nekatere organizacijske spremembe“. Na sporedu letošnjega ljubljanskega festivala je „revija jugoslovanskega baleta“. Nastopili bodo najboljši baletni ansambli ter bodo med drugim izvajali tudi naslednje klasične baletne „Romeo in Julia“ in „Klasična simfonija“ Prekofijeve, „Petruško“ Stravinskega ter Respighijeve „Rimske fontane“. Razen tega so na sporedu izvirni baletni slovenski skladateljevi Osterca in dr. Svare.

Leta 1965 bo minilo 600 let, odkar je bilo mesto dobilo mestne pravice. Ta jubilej mislijo praznovati z različnimi prireditvami. Na občini so že sedaj ustanovili poseben sklad za proslavo te obletnice, sredstva iz tega sklada bodo uporabili za ureditev mesta do glavnih praznov let 1965.

Letos bi morali imeti doma splošne volitve za zvezni parlament, kakor tudi za provincijske ljudske skupščine. Pa so mandat podaljšali zvezni ljudski skupščini za eno leto, ker zvezni iz-

vršni svet „spriči obsežnega in odgovornega posla predloga nove ustave ni mogel predložiti skupščini v razpravo do letošnjega aprila“. Za zvezno ljudsko skupščino so podaljšali mandate tudi provincijskim parlamentom.

Umrli so. V Ljubljani: Ivan Filipič, strgarski mojster, Henrika Cotic, roj. Rezac, Agnes Kratochvill, Rado Kahne, dijak, Vera Grčar, roj. Gregorc. Brigita Lotrič, Karolina Hodej, roj. Gračner, Franc Novotny, žel. upok., Franc Boltežar, uradnik v p., Emil Kokol, referent Rep. zavoda za soc. zavarovanje, Mika Dragan, roj. Slenovec, Ivan Sojer, upok., Štefan Novljan, Janko Klemenčič, Maks Gruden, dr. Josip Čeh, veterinarski inšpektor v p., Danilo Pegan in Hani Šmid na Jesenicah, Marija Premšak, vdova v Ivenci pri Vojniku, Anton Žibert v Rokitovu, Nace Trobevšek iz Vrhpolja, Alojz Sušter iz Polzele, Anton Kordiš iz Viševka, Ivana Čeper, roj. Prelec iz Vevč, Franjo Cenčič iz Selc nad škofjo Loko, Jože Vidic iz Sneiderja, Aleksander Torok iz Lendave, Jože Očepek, rudar v p. iz Trbovelj, Ana Vidmar, roj. Grum v Mengšu, Angelca Lojvec, roj. Učakar v Dev. Mariji v Polju, Ivan Mesec, pos. in gost. iz Zaplane, Cilka Volčanšek iz Trbovelj, Jakob Urbanc, pos. iz Lehna na Pohorju, Janez Galičič iz Hotovelj, Ana Repenšek v Rečici ob Savinji, Ivan Nuncič v Celju, Jaka Sačadin polkovnik v p. v Majšperku, Vekoslav Blažič na Golniku, Martin Ribič v Celju, Franko Modrijan v Borovnici, Marija Kosmač, roj. Aloš na Ježici, Marija Ježek, roj. Ovcak v Tacnu, Anica Vinčnurer, roj. Govejšek v Kamniku, Marica Henigman, roj. Konič v Invančni gorici, Franc Modrijan, knjigovodja v Borovnici.

osebnosti. Treba je prenovitve v delu, v organizaciji, kajti to je v preteklem letu precej zastalo. Tajnik Jure Vombergar je zatem podal letno tajniško poročilo, prošil za razrešnico, in sledile so volitve za novo vodstvo.

Nov odbor SKADA je sestavljen takole: Predsednik Vital Ašč, tajnica Metka Debeljak, blagajnik Janez Špahrkel, odborniki Božo Vivod, Tine Debeljak, Andrej Žužek.

Slovenska podjetnost

Je prišla znova do izraza, kajti na področju Vel. Buenos Airesa smo dobili novo slovensko podjetje. V lepem mestu Marañez, kjer živi veliko evropskih naselencev, zlasti nemških in angleških, pa tudi slovenskih, sta prejšnjo nedeljo, 3. junija, v ulici Albarellos 1961, esq. Alvear zvečer ga. Vida Kjuder de Bottini in Primož Marolt odprla nov damski frizerski in česalni salon.

Lastnika novega frizerskega salona sta oba Slovencev dobro znana. Ga. Vida Kjuder de Bottini je staronaseljenka, ki je pa ves čas pomagala tako starim, kakor novim slovenskim naselencem, kadar in kjer je le mogla. To je delala in dela še naprej. Primož Marolt je pa sin našega Marijana Marolta in njegove žene ge. Fani.

Prostori novega damskega frizerskega salona so opremljeni z najmodernejšimi v to stroko spadajočim aparati. Načrte za ureditev lokala in za naprave iz lesa je pripravil Andrej Maček, izdelal jih pa slovenski mizar-ski podjetnik Jože Hribar.

Lastnika novega podjetja sta številne goste, med katerimi je bilo tudi dvesti Slovencev, ljubeznivo sprejemala ter od njih sprejemala čestitke, združene z željami za srečo in napredek novega slovenskega podjetja.

OSEBNE NOVICE

Na jezuitski univerzi El Salvador je končala študij psihopedagogike gđ. Vera Ašč. Prijatelji in akademiki čestitajo k uspehu.

† Ivana Masič. V Ljubljani je umrla 2. junija t. l. ga. Ivana Masič, roj. Pukeljštajn, žena pok. Pavleta Masiča. Pokopali so je 4. junija t. l. pri Sv. Križu. V Ljubljani žaluje zanjo hčerka Milica, v Argentini pa snova Ciril in Janko, katerim izrekamo iskreno sožalje. Za pokojnjene duše je bila v San Justu 5. junija sv. maša, ki jo je daroval g. J. Langus.

† Jože Tomaževič. V R. Meji je umrl 5. t. m. od kani zadet Jože Tomaževič iz Kamne gorice. Zapuščena žena, 4 sinove in 5 hčera. — Vsem izrekamo iskreno sožalje.

CARAPACHAY

Slovenski dom v Carapachayu

V nedeljo, 20. maja, je imel Slovenski dom občni zbor, na katerem je odbor polagal račune o delu v preteklem letu, ki je bilo za dom prav uspešno, saj je komaj dve leti od usanovitve, pa ima že kar lepe prestore za skromne prireditve in šolski tečaj. Okolica tega doma je velika, pa na žalost niso vsi člani, ki bi lahko bili in tako pomagali hitrejšemu napredovanju. Novi odbor z g. Jonke Jožetom na čelu bo podvel potrebne korake, da se število rednih članov poveča. Tudi podporni člani bodo dobrodošli. Zato vabimo vse Slovence v severnem delu Vel. Buenos Airesa, naj se odzovejo vabilu odbora in podpro dom, ki ima le nalogo braniti slovensko in versko vzgojo naše mladine, starišim pa nuditi kraj, kjer se shajajo na nomenke in zabave.

SLOVENSKA VAS

V nedeljo, 27. maja dopoldne je bil v Slovenski vasi v Lanusu krajevni sestanek Društva protikomunističnih borcev. Pripravil ga je krajevni zastopnik društva Jože Rome. Na željo članov je govoril France Krištof o slovenski tra-

KOROŠKA

ODPRTA RANA

Pred zaključkom šolskega leta v Avstriji in pred predvideno reformo v avstrijskem šolstvu, se koroški Slovenci ponovno pripravljajo na borbo za pravično in primerno ureditev manjšinskega šolstva na Koroškem. Tako so slovenski zastopniki že večkrat opozorili avstrijskega zunanjega ministra dr. Kriškoviča in koroškega deželnega glavarja Wedeniga na razna osnovnošolska vprašanja, ki terjajo takojšnje ureditev. Kar je z odlokom koroški deželni glavar 22. 9. 1958 ukinil obvezno dvojezično šolstvo na Južnem Koroškem, se je položaj zelo poslabšal. Mnogi činitelji vplivajo na slovenske starše, da ne zahtevajo za svoje otroke dvojezičnega pouka. Res sicer Slovenska gimnazija v Celovcu uspeva in ima veliko uspeha na šolskem in kulturnem polju, a dvojezična osnovna šola peša. Krivica, ki je bila napravljena za ukinitev obvez-

nosti dvojezične šole, ni popravičena. Zato Slovenci na Koroškem ponovno zahtevajo, da se uvede taka dvojezična šola, kot jo je določila deželna vlada po letu 1945. Sedanji načn dvojezične šole — po ukinitvi obveznosti — je in ostane kljub manjšinskemu šolskemu zakonu po svoji vsebini isto, kot so bile nekdanje preslule uravnotežene šole: navadno nemščevalnice. Osnovna šola pa mora nuditi možnost, da si učence pridobi popolno znanje obeh jezikov, tako slovenskega kot nemškega.

Slovenska gimnazija v Celovcu je letos pripravila v proslavo petega leta obstoja te srednje šole za zaključek šolskega leta velike akademije s pevskimi in telovadnimi nastopi ter razstavo risb in ročnih del. Prireditve je bila v nedeljo, 3. junija, v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu.

ČESNIKOVA „POGODBA“

Smartinski fantje in dekleta se pripravljajo, da bodo na binokšno nedeljo odigrali burko s petjem „Pogodba“. Avtor te izvrvirne slovenske burke je dr. Ivo Česnik, rodom iz vipavske doline, znan kot pisatelj tako zvane druge generacije Doma in sveta, ko sta ga po dr. Francišku Lampetu vodila in urejala njegov nečak dr. Evžen Lampe in dr. Mihael Opeka. Dr. Česnik ni bil zelo plodovit pisatelj, ukvarjal se je poleg pisanja izvirnih storij in gledaliških komedov tudi z dramatisacijo slovenskih pripovednih del Tako ga je tukajšnje občinstvo že videlo na Špěhovem odru pri „Domnu“, ki je med najbolj priljubljenimi odskrnimi deli. Slogovno je Česnik realist F. nžgarjevega kova in zato res pravi ljudski pisatelj.

Če je že nekako v navadi slovenskih ljudskih iger, da se bogato kmečko dekle zalubi v revnega fanta in je na vasi berač ali tepček, ki si prizadeva, da se zaljubljenca vkljub vsem oviram nazadnje dobita, je pri Česnikovi „Pogodbi“ storija nekoliko drugačna. Bogat kmet hoče oddati svojo rejenko bogatemu, že postarnemu kmetu, ki je pa sam zaradi svoje praznovnosti in zaostalosti nekakšen tepček. Rejenka pa ljubi sosedovega postavnega fanta in bogati kmet vdovec se tako osmeši, da se ljubeči se par nazadnje res dobi. Igra se godi v Česnikovi ožji domovini, na Vipavskem, blizu vasi Vrabče, odkoder je glavna vloga, bogati vdovec. Igra bo gotovo vsem gledalcem po vsebini zelo ugajala.

Če bi dr. Česnik še živel, bi si verjetno to uprizoritev lahko sam ogledal, kajti z nami vred je bežal iz domovine, a med potjo ga je dohitela smrt.

gediji v Vetrinju. Rojak so njegovim zanimivim izvajanjem sledili z napeto pozornostjo ter so govornika nagradili z odobravanjem.

SAN LUIS

Dne 20. maja 1962 se je v našem mestecu San Luisu izvršil dokaj redek dogodek, zakaž tega dne sta praznovala gospa Margareta in njen mož Ernest Šušteršič zlato poroko. Zlasti ganljiva je bila ta poroka v cerkvi Matere božje v Volcanu, kjer so se zbrali vsi tukajšnji Slovenci na svoji priljubljeni božji poti.

G. direktor A. Orehar je imel tu obred zlate poroke, nato pa sv. mašo, po tej pa smo imeli litanije Matere božje in posvetitev njenemu Brezmadežnemu Srcu.

Zvečer pa so se vsi Slovenci zbrali v hiši zlatoporočencev, kamor so prišli, da čestitajo jubilaroma in se udeležijo domačega slavlja. Tam je imel g. Orehar prisrčen nagovor, proslavil je njih vrlino, ki sta dosegla lepe uspehe pri vzgoji svojih otrok in vsem pripravila pot v življenje.

Slušali smo slovenske narodne pesmi, in nato se je oglašil še g. Povše, ki je popisal trnovsko faro, odkoder izvira sam in tudi g. Ernest Šušteršič. Srečni zlatoporočencev pa se je spominjal hčere Polhograjskih Dolomtov, Gradašče, v kateri je lovil ribe in karpelje. Pomenkovali so se še o tem in onem, urice so hitro tekle in g. Orehar je zaključil prijetno domače slavlje.

Vsem tukajšnjim Slovencev se zlatoporočencev zahvaljujeta za prelepe darove in sodelovanje, zlasti še ge. Ogrinovi in gospodoma Ogrinoma za košarico in kar je bilo s sebine v njej, kakor tudi vsem ostalim.

SLOVENC I P O S V E T U

VENEZUELA

Slovenski rojaki v Caracasu so se zadnjo nedeljo v aprilu, 20. aprila, zbrali pri skupni maši v kraju Güigüe. Cerkevno pobožnost je močno povzdignilo ubrana petje slovenskih sabožnih pesmi. Po maši je g. Anton Ilija vse rojake povabil na svoj gostoljubni dom ter jih pogostil. V veselem razpoloženju so nato rojaki pri Ilijevih prebili več prijetnih ur.

Slovenci v Caracasu zaradi malostevilnosti nimajo v letu dosti skupnih prireditev. Dve sta pa gotovo, t. j. proslava materinskega dne in Miklavževanje. Letošnji materinski dan so proslavljali dne 13. maja. V počastitev svojih mater in v zahvalo za vso njihovo skrb in ljubezen so nastopili otroci, mladi in pevc. Govornik se je za materam oddolžil z lepim govorom.

Slovenci v Caracasu in okolici so imeli skupno romanje dne 27. maja. Ob treh popoldne je bila najprej blagoslovitev podobe Marije Pomagaj z Brezje, ki jo je za slovensko skupnost v Venezueli naslikal slov. umetnik Pipp, za tem je bila procesija z Marijino podobo in pete litanije. Po odmoru, ki so ga romarji porabili za privatno pobožnost

Vsak teden ena

PRELEST

Silvin Sardenko

Ali se tudi tebi godi v dolgih nočeh kakor meni: vse nabrekle zapro se oči komaj ob eni?

Ali nemirno tebe srce zgodaj prebujajo kot mene, ali v samotne daljne gore z doma te žene?

Ali ne misliš sredi prevar: da bi ne bila si toli ako se ne bi poznala nikdar — tuja nikoli?

I Z J A V A

Od spodaj podpisanih rojakov iz Sao Paula v Brazilu smo dobili naslednje pismo s prošnjo za objavo

Sao Paulo, dne 28. aprila 1962. Spoštovani g. ured. „Svob. Slovenije“.

Vljudno Vas naprošamo, da objavite v Vašem cenj. tedniku „Svobodna Slovenija“ sledečo izjavo Slovencev v Sao Paulu v Brazilu, za kar se Vam že vnaprej iskreno zahvaljujemo.

„Podpisani Slovenci iz Sao Paula odločno protestiramo proti neobjektivnemu, neresničnemu in krivičnemu članku, ki ga je napisal g. Lojze ILIJA v Slovenski poti, šte. 3-4, letnik 1962 proti slovenski skupini v Sao Paulu in zlasti proti našemu dušnemu pastirju in župniku preč. g. Alojziju ILCU.

Izjavljamo, da docela soglašamo z njegovo željo, da se v cerkveni dvorani, ki nam jo ondotni župnik stavi na razpolago, prav po zaslugi č. g. ILC, ne govori o politiki. Čeprav č. g. ILC nikoli ni nasprotoval ustanovitvi nekega društva, smatramo mi sami kaj takega skoraj za nemogoče, ker nas je vseh skupaj za dobro omizje.

Omenjamo tudi, da je č. g. ILC le naš dušni pastir, in nikak „ustanovitelj ali voditelj“ nekega društva ali skupine in da na dan proslave materinskega dne, maja 1961 ni bil naš prvi sestanek, temveč se sestajamo po službi božji za Slovence v prijateljski razgovor že polnih pet let.

Kolikor vemo in moremo mi presoditi, naš dušni pastir vedno upošteva navodila krajevne cerkvene oblasti v cerkvi in izven nje. Predobro pozna tudi vse papeške okrožnice, se po njih ravna v zasebnem in javnem življenju in jih prilično ali neprilično neustrahovano oznanja, tako da se prav nič ne bojimo, da bi nas zavedel v „mrtvo morje“.

Izkoriščamo priložnost, da se preč. g. ILCU zahvaljujemo za njegovo petletno požrvalno in uspešno delo, ki ga med nami opravlja poleg svoje službe, in mu izražamo popolno zaupanje in solidarnost.

H koncu prosimo g. ILIJO, naj pušti pri miru razmere, ki jih ne pozna in za sodbo katerih ga ni nihče pooblastil.

Prav tako svetujemo uredniku „Slovenske poti“ naj bo prevrednejši pri izbiri člankov, kajti tak članek ne škodi le avtorju članka, temveč tudi listu, ki ga priobči, in ideji, ki jo list zagovarja.

Anton Hribljan, Franc Cotic, ing. Herbert Sliwnik, Anton Borštnar, Stanislav Mirt, Jože Daneu, Jože Mestnik, Radko Malgač, Anton Dolenc, Adolf Jančar, Martin Črnugelj, ing. Martin Črnugelj, Avgust Brunček, Valentin Majer.

SLOVENC I V A R G E N T I N I

BUENOS AIRES

III. kulturni večer SKA je bil v soboto, 2. junija ob 19. uri v dvorani pri Bullrichu v Buenos Airesu. Na njem je g. dr. Vinko Brumen nadaljeval svoja izvajanja s prvega kulturnega večera in sicer je tokrat govoril o „Novih pogledih na univerzitetne študije“.

V svojih temeljih tih izvajanjih je predavatelj razpravjal o problemih vzgoje odraslih, ki jih je opredelil kot vzgojno pomoč človeku, ki je končal redno šolanje in se zakoreninil v poklicu, a se mora tudi pravilno znajti v življenju. Pokazal je nekatere v zgodovini nastale ustanove, ki so služile vzgoji odraslih, kakor je bila danska ljudska visoka šola, angleška „raztegnitev“ univerze, našo mrežo ljudsko-izobraževalnih društev ali nemške evangeljske akademije. Utemeljil je potrebo takega dela tudi v današnjih dobi in pokazal na vrsto življenjskih problemov, ki bi jih danes morala pomagati reševati vzgoja odraslih. Končno je predavatelj poudaril potrebo takega vzgojnega prizadevanja med nami, ki živimo v zamejstvu in je nakazal še vrsto vprašanj, katerih rešitve bi se morali lotevati. Naštel je nekaj pogojev, ki bi morali biti dani, da bi tako delo lahko doseglo uspeh.

dino na nevarnost komunizma za ves svet in tudi na to, da se komunizem spretno pretvarja in prikazuje drugačnega kot je.

Tudi sta imela razgovor z urednikom glasila venezuelske kršč. demokracije in mu podala sliko položaja v domovini, kakor tudi z urednikom lista „El Universal“, ki je največji ter najresnejši list v Caracasu. Obema sta podala nekako paralelo med Castrom in Titom ter njuno vlogo v svetu.

Nazaj grede sta bila povabljeni od panamske krščanske mladine, naj se udeležita njihovega zborovanja, na katerem je bila volitev izvršnega odbora. Tam sta imela priliko, da sta se razgovarjala z voditelji panamske kršč. demokratske stranke, ki so se zelo zanimali za naše probleme, za komunizem v naši domovini ter za delovanje Slovenske ljudske stranke. Na mladinskem zborovanju pa je delegat Ašč pozdravil vse navzoče v imenu slovenske mladine ter jim zagotovil naše sodelovanje v skupni borbi za boljšo bodočnost na krščanskih osnovah.

Tako vidimo, da se je slovensko krščansko demokratsko gibanje znova uspešno pokazalo med svetom, in potrjuje, da tudi slovenska mladina dela v svetu istih idealov in hiti za istimi cilji kot naš starejši, da je slovenska politična emigracija znala prenesti v naše mlajše tisti žar, tisto prepričanje, zaradi katerega je morala zapustiti dom.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

OBVESTILA

Tretji prosvetni večer v Slomškovega domu bo v soboto, 9. junija, ob 19. Na sporedu je družbi del zanimivega predavanja č. g. Jožeta Juraka o potovanju po Evropi. Lepo vabljeni!

Dr. Česnikova veseloigra POGODBA v režiji M. Marolta se bo predvajala na cerkvenem odru v Ciudadeli v nedeljo, 10. junija, ob 17. Vstopnice na razpolago pri vходу v dvorano.

Informativni sestanek članov zdruge „Castelli“, bo v nedeljo, 10. junija, ob 10 dopoldne v prostorih Slomškovega doma.

Na slov. Pristavi v Castelarju bomo imeli v nedeljo, 10. junija 1962 ob 15. uri zanimivo predavanje č. g. Juraka „Potovanje po Evropi“. Lepo vabimo vse rojake iz sosese slov. Pristave. Kulturni odsek Našega doma v San Justo vabi vsa dekleta iz San Justa in okolice, da se udeležijo sestanka, ki bo 10. junija po slovenski sv. maši v Našem domu.

IV. kulturni večer Slovenske kulture bo v dvorani pri Bullrichu, Sarandí 41, Buenos Aires v soboto, 16. junija ob 19. uri. Na sporedu je predavanje g. dr. Pavla Krajnika o temi „Edinost krščanstva in bodočnost sveta“.

Slovenski dom v Carapachayu bo imel v nedeljo, 17. junija spominski dan za žrtve iz zadnje vojne. Ob pol 12. uri bo sv. maša v kapeli v Carapachayu, popoldne ob 16 pa v Domu v spomin-ska svečanost. K obema vabimo vse člane in prijatelje od blizu in daleč.

Sestanek članov in članic Slov. doma v San Martinu bo v nedeljo, 17. junija, ob 10 v domu. Zaradi važnosti dnevnega reda so naprošeni vsi člani, da se tega sestanka gotovo udeležijo.

PO ŠPORTNEM SVETU

Svetovno nogometno prvenstvo v čilu. Dosedaj so odigrali 4 kola v vseh štirih skupinah za VII. svetovno nogometno prvenstvo. Dve motvi iz vsake skupine se bosta uvrstili v četrtfinale. V osmini finala se tekmuje po točkovnem sistemu, naslednje tekme pa bodo po izpadalnem načinu.

V prvi skupini, ki igra v Arici, so bili doseženi naslednji rezultati: Sovjetska zveza : Jugoslavija 2:0; Uruguay : Kolumbija 2:1; Jugoslavija : Uruguay 3:1; Sovjetska zveza : Kolumbija 4:4.

V Santiagu igrajo moštva druge skupine: Nemčija : Italija 0:0; Čile : Švica 3:1; Nemčija : Švica 2:1; Čile : Italija 2:0.

Tretja skupina tekmuje v letoviškem mestu Viña del mar. Dosedanji prvak Brazil je premagal Mehiko z 2:0, s Češkoslovaško pa le dosegel neodločen rezultat 0:0. Španija je izgubila s ČSR 0:1, premagala pa je Mehiko 1:0.

V Rancagui se merijo Argentina, Madžarska, Anglija in Bolgarija. Argentina je s težavo premagala Bolgarijo z 1:0; Madžarska je porazila Anglijo z 2:1 in Bolgarijo s 6:1; dočim je Anglija premagala Argentino s 3:1.

Po dosedanjih izidih je odločena usoda Mehike, Švice in Bolgarije, ki so že dejansko izločene iz nadaljnega tekmovanja v četrtfinalu. Vse ostale reprezentance pa imajo še več ali manj možnosti za uvrstitev. Edino Čile si je po dveh zaporednih zmagah zagotovilo uvrstitev v četrtfinale.

Jugoslovansko moštvo je precej utrdilo možnost uvrstitve, kljub porazu s SZ, kateri je Kolumbija proti vsem pričakovanjem iztrgala eno točko. Ar-

+ KANONIK JANEZ FRANČIČ

V Novem mestu je 10. maja t. l. umrl kanonik Janez Frančič. Pokojni je bil rojen v Stari vasi pri St. Jerneju na Dolenjskem, gimnazijo je študiral v Novem mestu in bogoslovje v Ljubljani. Govoril je več jezikov in vedno veliko čital. Kot kaplan in župnik je služboval po raznih krajih Slovenije med drugim v Bučki pri Raki - Tunjicah na Gorenjskem, odkoder je bil od Nemcev izseljen v Srbijo. Od tu se je po šestih mesecih vrnil v svoj rojstni kraj in bil kmalu imenovan za kanonika v kapitelj v Novo mesto.

Bil je dober globokoveren duhovnik, vnet častlec Matere božje in splošno znan kot odličen govornik. Veličastni pogreb je pričal, kako je bil priljubljen, udeležilo se ga je 23 duhovnikov in nad tisoč ljudi.

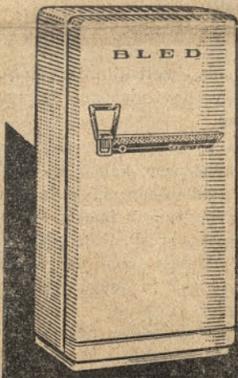
Za njim žalujejo doma sestrice z družinami, številni sorodniki, prijatelji in znanci, tu pa njegov brat Ignac Frančič z družino ter družina inž. Matičiča, katerim izrekamo globoko sožalje.

gentini po porazu z Anglijo, ne pripisujejo možnosti uvrstitve, posebno ker se mora pomeriti z Madžarsko, ki vodi v skupini v Rancagui.

Tekme v vseh skupinah niso pokazale kakih posebno lepih akcij, ker mnoga moštva igralo le bolj defenzivno in hranijo — kolikor se da — sile za naslednje igre. Razen tega so bile nekatere tekme izredno grobe. V tem so se odlikovali po pisanju čilskih in argentinskih listov Italijani in Nemci; groba je bila tudi igra med Jugoslavijo in SZ. Po pisanju italijanskih dopisnikov so glavni krivci Čilenci: ter slabji sodniki, ki so dopuščali tako igro. Čeprav so izključili precej igralcev zaradi grobih iger, je bilo več igralcev resno poškodovanih. Tako so Čilenci že v tretji minuti polomili italijanskega igralca Argentina Maschia, čeprav je vztrajal do konca tekme. Italijanske igralce so gledalci že v pričetku sprejeli zelo sovražno.

JAVNI NOTAR
Francisco Raúl Cascante

Escribano Público
Pta. baja, of. 2.
Cangallo 1642
T. E. 35-8827 Buenos Aires

VAZNO OPOZORILO! Sprejemam v popravilo vse vrste hladilnikov, tudi zamenjavo motorjev, barvanje in drugo.
Cerrito 2245 Lomas del Mirador

ODSEK SFZ SAN MARTIN

priraja

ob prvi obletnici svojega obstoja s sodelovanjem deklet, dr. Česnikovo veseloigro

POGODBA

Režiser: Marjan Marolt
10. junija v cerkveni dvorani v Ciudadeli ob 17. uri

Dragi rojaki, sanmartinska mladina vas vabi! Odbor

ZENINI — NEVESTE!

Z novim pohištvom. v novo življenje! "Los Andes" — Radovan Soban
Blanco Encalada 261 Villa Madero

NAROČAJTE IN ŠIRITE
SVOBODNO SLOVENIJO

Nujno prodam pod ceno dobro vpeljano

MIZARSKO DELAVNICO

s stanovanjem.
Ulica Pedro Diaz y Tokio
Antena Radio Belgrano, Morón

Kedar se odločate za hladilnik, električni ali na petrolej, vedi, da ti ga

še vedno nudi po nizki ceni in na dolgoročno odplačevanje. Prav tako tudi vse predmete za dom.

ARBITER

ORGANIZACION LEGAL INTEGRAL

- ◆ Jubilaciones
- ◆ Réditos
- ◆ Despidos
- ◆ Contabilidades
- ◆ Desalojos
- ◆ Sucesiones
- ◆ Gestiones y Trámites
- ◆ Venta de casas de baja renta

Dirección General:

F. KNAUS - N. SOTO

Asesor Jurídico:

DR. OMAR BREGLIA ARIAS

Cuerpo Profesional Especializado

Lunes a Sábado: 8—12 hs.

Consultas Gratuitas

Of. Castell: 36 T. E. 48-0347

6º p. „H“ Capital 45-9963

(Av. Rivadavia 2600- 30-7312)

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires,

T. E. 69-9503

Argentina

CORREO ARGENTINO Central B	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 688.209

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1962: za Argentino \$ 530.—; za Severno Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev

Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires, T. E. 33-7213

Dne 22. maja 1962 je umrl na Golniku na Gorenjskem naš nepozabni

OSIP ŠEST

profesor, režiser dram in opere ter gledališki publicist.

K zadnjemu počitku se ga položili v četrtek, 24. maja 1962 pri Sv. Križu v Ljubljani.

Za njim žalujejo:

v Argentini: Janez Šest s hčerko Mileno; v domovini: pokojnikova žena Helena, hčerka Esta, zet Drago, vnukinja Alenka in Maja, sestra Anka ter žena Janeza Šesta Jožefa Šest s s nom Francitom.

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da je 19. maja 1962 v domovini umrl naš dragi oče

FRANCOGRIN

V domovini žalujejo za njim sin in hčerka; v Argentini pa sin Janez in hčerka Frančiška z družinama.

Stara Vrhnika — Buenos Aires, junija 1962.

Iz domovine smo prejeli žalostno vest, da je 10. maja t. l. po kratki, a težki bolezni umrl v 71. letu svoje starosti moj brat, prečastiti gospod

JANEZ FRANČIČ

kanonik kapitlja v Novem mestu

Vsem, ki so ga poznali ga priporočamo v molitev.

Zalujčki v Argentini: brat Ignac Frančič z ženo Karolino, roj. Kegljevič, nečak Ignac in nečakinja Lina, por. ing. Matičič;

doma: Jožefa, vdova Metelko z družino, sestra Antonija, por. Ruperšič z družino, nečak Ivan Frančič z družino in ostalo sorodstvo

Buenos Aires, Stara vas, Maharovec, Ledeca vas pri St. Jerneju na Dolenjskem, 3. junija 1962.

IVAN PREGELJ

Otroci sonca

Teta Katra s kos'lom na mizo pa naj šolarji zdaj svoje žilice potegnijo. Potem pa kar vse na kup, kakor v razposajeni igri, ki ni zares. Teta Katra v sliki s Putifarko, da je candra, fej, Polonca skozi okno naj Marija podviza. Kratka, sramežljivo slovesna molitev pred jedjo, nerodno oščajanje, kdo naj prvi zajame. In že stoji starejša hči v vratih, vsa tista in taka, kakor so šolarji sanjali o njej in jo pričakovali: z obličjem, ki se ga vročina ne prime, dasi dekle pleve, s poltjo, da diha skozi njo drobne sinje žilice, z očmi, ki so trudno lepe, globoko sinje. Gosposki, plemiški obraz, deklisko nežen, mehak, zrcalo mlade duše, ki je lepo zrastle, ne da se je videla, naravno v ugodju skrite in skrivane ničemnurnosti. Ruta je zdrknila deklicji z las v zatilnik, temno plavi lasje nad čelom ji gredo v objestne kodre. Pot v hrib jo je uzečila in ugrela, da je umerjeno zardela in ji leže drobne kapljice potu na gornji ustnici in obli bradici. Ko se ji zdajci obličje razveže kakor iz nekake izgubljenosti v prijazno presenečenje in sestrsko dobri nasmeh, spregovori: saj je spred cerkve videla, pa ni ugenila, kdo so. Neročno se mladi rokujejo z njo, čuli so jo, pa ne bi vedeli ponoviti, kaj je rekla. A ona, kakor da uživa. V ugodju, da jim je stopila praznična pred oči, ko so je že

pogrešali in težko čakali. Še sliši ne Polonice, ki se otroško jezi, ali nek: ne bo sedla pa zajela. Pa se zdajci nekam bolesto predrami, meni zmeden, naj kar jedo, pogleda na teto, sede na klop pri peči, se nato odločno dvigne, pristopi k teti pa pove preprosto, skoraj proseče:

„Teta! Če hudi ne boste. Stric Peter sedi zunaj.“

„Ho!“ vzklikne Polonica živo in kar od m'ze in iz hiše.

Hlapec in dekla se molče spogledata. Ne da bi trenila, zajame teta, kakor da ni nič slišala.

„Teta,“ zastoče deklici v glasu. V mučni zadregi pogleda po dijakih.

„Saj sem slišala, ne boj se,“ pove teta, a zajame mirno v drugo. Trudno se odmakne Marja nazaj k peči na klop. Zdjajci vstane, da pojde. Pa spregovori teta:

„Mu pa povej, da hodila ponj ne bom, če si sam ne upa v hišo.“

Samo hladna bridkost ji je v glasu, nejevolje ali jeze ni. Pa se zato hlapec pa dekla zcpet spogledata.

„Jejte, jejte, otroci,“ spregovori teta zopet toplo in pogleda prijazno svoje šolarje. Pa se žena zastoj trudi, da bi skrila svojo razburjenost. Hoče zadjeti, pa ji razmišljeni obstane žlica. Od zunaj je slišati Polonico:

„Tak vstopite! Če bo huda ura in

Vas ošteje, prava reč. Ubila Vas ne bo.“ V naslednjem trenutku potisne v izbo prišleca tako goreče, da dedec kar butne preko praga pred gospodnjo in mu prične nemirno hahljati beseda:

„Bog žegnaj! Kar jejte, nu. Ne maram biti v nadlego. Bog daj, sestra! Nu, tu sem. V senci pod lazom sem ležal, pa me je Marija vzdignila. Kaj sem hotel? Sem rekel, bom pa šel, bom videl, kako gospodarijo; nu, Katra, pa nekaj denarja sem prinesel na račun, če huda ne boš. Vročce pa jelite!“

Mož pomežika študentom, hlapcu in dekli, pa briše z roko klop ob peči, da bi sedel.

„Se ne boš umazal,“ spregovori trpko teta in se dvigne pa mu pokaže, kjer je sama sedela. „Tam sedi pa zajemi! Boš potem povedal, kar misliš.“

In gre. Brat vdano spokorno z očmi za njo in ko je šla, k mizi. Saj ni nikak povaljen potepence in tudi zoprni. Tak pa je, da ni prav. Še hlapcu igra prizanesljivo nasmeh ob ustih, ko ga vidi, topemu in omejenemu pomejniškemu človeku, in še dekli, ki zna sicer le čudaško trpno buriti se s svojimi opravki. A mežice brblja.

„Padem v hišo kakor malhar, jelite? Pa me komandira naša gospodinja kar k mizi in žlici. Saj se Vam bom grajal, gospodje,“ govori dijakom in si briše pot z lica, ki mu ga je prignala morda bolj zadrega, kakor vročina. Djaki pa si vljudni in Polonica je neprilisljena in mož je hvaležen, ko mu Jože v šali ponudi svojo zajemačo. In

le hlapec pa dekla se potuhneta, kar moč takoj vidi, se najde in si ju kakor gospodarski dobrohotno privoščiti s šalo. Nato pogreš pastirja in sproži Polonico, ki se spomni na Matičiča in mu hiti v kuhinjo skrbet za kosilo. Čez kratko se pridrvi zopet, ogorčena, da bo zdaj zdaj zvonilo k večernicam in da bo nauk mud'la.

„Vse je narobe danes!“

Že se je šla preoblačiti in se vrne čez kratko, jelite, ali pojde res sama iz vse hiše? Ko Matičiček ne more, drugi pa menda ne utegnejo. Da vsi štirje, se vljudni šolarji. Enega izbere dekletce' Jožeta, drugi naj strcu pa teti in Mariji družbo delajo. Nato že v veži:

„Teta, jaz grem.“

In Jožetu:

„Stopiva! Oni drugi vsi naj pa le doma ostanejo. Bodo čuli, kako zna biti naša teta huda. To ga bo oprala strica.“

Medtem so pokosili, da nihče prav ne ve, ne kdaj ne kaj. Že je pozvonilo k večernicam. Polonica in Jože sta pač že nizko pri fari. Gostje pri teti Katri pa so še vedno v izbi za mizo. Le dekla in hlapec sta se umeknila.

Tedaj govori teta brata Petra vpriso študentov in Marije:

Še nedeje nima človek rad tebe.“ „Je že tako,“ odgovarja pohlevno Peter. „Obručaš, kakor veš, pa se potem le nekako obrne, kakor je Bogu prav.“

„Saj ne odpre ust, da ne bi znil neumne,“ zastoče žena in vpraša:

„Kje si pa obleko dobil?“

„Bog pomagaj, ukradel je nisem,“ ož vji brat in hoče biti priljudno nepriljen. „Je-li? Dobro blago in poceni. Onegov iz Volčjega mi je delal. Saj! Mu bom moral povedati, da me pod pazduho veže. Če se nisem te čase sem kaj zredil. Res ne vem, se malo vgam.“

„Primi,“ ponuja nato ženi rob suk-njiča, „boš v' d'la, da je ne bom tako kmalu obnosil.“

„Če je le ne boš spet na sebi zapil,“ udari teta

„Ta bi bila pa čudna,“ deje Peter in se skromno nasmehne.

„Čudna?“ zraste žene. „Mar že nisi ene čisto nove? Pijanemu so ti jo potegnili s telesa.“

„Tista reč je bila le šala,“ skuša ugovarjati brat, pa razjadi še huje bistro.

„Šala?“ vzkipi, „šala, si rekel? Takih tvojih šal je že ves kraj poln. Šala! Sramota, reci, sramota taka.“

„E,“ zgribne brat živo z rameni. „Gobci. Več povedo, kakor je res.“

„Kdaj povedo več? Pa kateri gobci?“ kipi mati Katra. „Svoj gobec kroti, svoj. To povedo ljudje, kar so videli. Je-li? Bi rad, da bi te častili, kljukec nerčavi. Zato, da si jagrom mačka žrl za frakelj žganja pa poljanskim fantom za polič vina držal, da so te z lo-parjem.“

(Nadaljevanje prihodnjč)